

Orzecznictwo Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu

Policjant ma prawo do użycia broni palnej

Użycie broni palnej przez policjantów może być usprawiedliwione jedynie, gdy było absolutnie konieczne. Nie ma takiej konieczności, jeśli wiadomo, że osoba zatrzymywana nie stanowi zagrożenia dla życia lub zdrowia i nie jest podejrzana o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy.

W 1998 roku przed północą trzech policjanci z patrolu otrzymali polecenie zatrzymania kierowcy samochodu Ford Escort jadącego w sposób niebezpieczny. Mieli dołączyć do pościgu prowadzonego przez inny radiowóz policyjny. Oba radiowozy miały włączone światła alarmowe i syreny i starały się zablokować drogę kierowcy forda i zmusić go do zatrzymania się. Ten jednak usiłował uciec, starając się zepchnąć radiowoz z drogi i ignorując strzały ostrzegawcze. Policjanci oddali do samochodu 11 strzałów, trafiając w opony, obręcze kół, fotele i okna. Dwa strzały oddane przez policjanta zabiły synów Reginy Juozaitiene i Jonasa Bikulčiusa.

Kierowcę samochodu, który przeżył, skazano na sześć lat więzienia.

Skarga do Trybunału

Rodzice zabitych pasażerów złożyli skargę do Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Wskazywali w niej, że ich synowie, siedzący na tylnym siedzeniu samochodu prowadzonego przez osobę podejrzaną przez policję, zostali bezpodstawnie zastrzeleni, co naru-

szało art. 2 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Jednocześnie ich zdaniem nie było przeprowadzone skuteczne śledztwo dotyczące okoliczności śmierci ich synów.

Warunki użycia broni

Zdaniem Trybunału użycie broni palnej przez policjantów może być w pewnych okolicznościach usprawiedliwione, ale jedynie, gdy było absolutnie konieczne, a więc ściśle proporcjonalne do okoliczności zdarzenia. Nie ma takiej konieczności, jeśli wiadomo, że osoba zatrzymywana nie stanowi zagrożenia dla życia lub zdrowia i nie jest podejrzana o popełnienie przestępstwa z użyciem przemocy. Nawet jeśli zaniechanie użycia broni palnej mogłoby doprowadzić do utraty możliwości zatrzymania uciekiniera.

Sędziowie Trybunału uznali, że kierując ogień w samochód w sposób nieprzerwany, ale dosyć chaotyczny policjanci stworzyli wysokie ryzyko zabicia pasażerów i mieli obowiązek rozsądnie je przewidzieć. Tak wysoki stopień ryzyka dla życia mógłby być usprawiedliwiony, jedynie,

gdyby broń palna była środkiem ostatecznym mającym oddać bardzo wyraźne i bezpośrednie niebezpieczeństwo ze strony kierowcy.

Przekroczenie uprawnień

Zdaniem Trybunału ryzyko dla życia pasażerów samochodu, biorąc pod uwagę brak bezpośredniego niebezpieczeństwa ze strony kierowcy i wynikający z tego brak nagłej potrzeby zatrzymania samochodu, wskazuje na impulsywny sposób zachowania się policjantów. Z tego względu Trybunał uznał, że działania policjantów, a zwłaszcza chaotyczne strzelanie do samochodu uciekającego z miejsca zdarzenia z coraz większą prędkością i zmieniającego kierunku, wskazywały na brak ostrożności w użyciu broni palnej, wbrew temu, czego należy oczekiwać od funkcjonariuszy organów stosowania prawa. W tych okolicznościach Trybunał uznał, iż śmierć synów skarżących nastąpiła na skutek użycia siły, która nie była absolutnie konieczna do dokonania zgodnego z prawem zatrzymania. Z tego względu działania policjantów naruszyły art. 2 ust. 2 lit. b) Konwencji.

Trybunał uznał także, że w rozpoznawanej sprawie doszło do naruszenia prawa obywateli do skutecznego środka prawnego.

Fot. Nowicki (5/2008)

Litwa musi zapłacić każde-
mu za skarżących po 30 tys.
euro jako zadośćuczynienie za
szkody materialne i krzywdę
moralną.

Sygn. akt: Juozaitiene i Bikulčius przeciwko Litwie, orzeczenie z 24 kwietnia 2008 r., Izba Sekcja II, skargi nr 70659/01 i 74371/01.■

■ **MAREK ANTONI NOWICKI**
adwokat, były członek Europejskiej Komisji Praw Człowieka w Strasburgu, prezes ONZ-owskiej Izby Doradczej Praw Człowieka w Kosowie